

НАЦИОНАЛЕН БРАНШОВ СИНДИКАТ ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА - КНСБ

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА 50-ото НАРОДНО СЪБРАНИЕ
ДО ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПАРТИИ В 50-ото НАРОДНО СЪБРАНИЕ
ДО МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
ДО МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДО СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

На 28-29 юни 2024 г. се проведе Четвъртият форум, посветен на висшето образование и науката, с анализи и парадигми в контекста на политика по доходи на тема: **Висшето образование и науката в България – от политика по доходи и стратегии към резултати с високо качество**. Организатор бе ВОН-КНСБ, а домакин доц. д-р Христо Михайлов, ректор на ЛГУ. Участие взеха Красимир Вълчев, депутат от 50-ото НС; проф. Галин Цоков, служебен министър на образованието и науката; гл. ас. д-р Любослав Костов, директор на ИССИО - КНСБ, ректори и зам.-ректори на СУ, ХТМУ, ТрУ, АМТИИ, НМА, НСА, ЮЗУ. От ВОН-КНСБ присъстваха председатели, зам.-председатели и секретари на синдикалните организации на ДВУ, НИМХ, ССО, БАН при ВОН-КНСБ от София и страната.

Обсъдените теми имаха за цел да подпомогнат процеса на изпълнение на подписаните в края на месец май Споразумения с политическите партии, подкрепели Закона за изменение и допълнение на Закона за висшето образование. Сред тях бяха:

„Цената на труда в България - възможности за реална конвергенция“, презентация на гл. ас. д-р Любослав Костов;

„Политика по доходи: 2020 – 2023 г. като устойчива и постоянна възможност в ЗВО за реално заплащане на труда на академичната общност в България“, презентация на проф. Лиляна Вълчева, председател на ВОН-КНСБ, като продължение на темите за висше образование, доходи и неравенства.

След представените анализи и оценки на ВОН-КНСБ за състоянието на ДВУ в периода 2020 до 2023 г. по показатели, като: брой работещи, брой учащи, средна брутна работна заплата (СБРЗ) - систематизирана според спецификата на обучението и съпоставена спрямо средната работна заплата за страната, както и стойностите на допълнителните трудови възнаграждения, бяха оформени следните заключения:

Според **броя учащи в държавна поръчка** държавните висши училища са обособени в **шест групи**:

- I) над 10 000 обучаващи - **3-те най-големи ДВУ** по брой учащи: **СУ** (18 822); **ПУ** (12 943); **ТУ-София** (11 181), които са изследователски ВУ;
- II) от 5000 до 10 000 обучаващи - **6 големи ДВУ**: **УНСС** (9712); Великотърновският университет/**ВТУ** (6429); **ЮЗУ** - Благоевград (6416); **РУ** (6310); **МУ-София** (5574) и **ТрУ** – Стара Загора (5301);
- III) от 2000 до 5000 обучаващи - **9 ДВУ**: **ШУ** (4692); **ТУ-Варна** (4511); **ИУ-Варна** (4385); **МУ-Варна** (4090); **УАСГ** (3808); **МУ-Пловдив** (3736); **НСА** (2926); **ТУ-Габрово** (2397) и **УАЗ** (2228);
- IV) от 1000 до 2000 - **7 ДВУ** с учащи от 2000 до 1300, като **СА-Свищов** (1993), **УХТ** (1972), **МУ-Плевен** (1895), **ХТМУ** (1857), **ЛГУ** (1807), **Унибит** (1636) и **АУ-Пловдив** (1378);

НАЦИОНАЛЕН БРАНШОВ СИНДИКАТ ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА - КНСБ

- V) до 1000 обучаващи са **4 „микро“ висши училища** с около 1000 учащи, като **МГУ (1130), ВУТП (970), Висше транспортно училище (820) и Висше строително училище (370)**;
- VI) **4-те академии** по изкуства - **НХА (1001), НАТФИЗ (793), НМА (722) и АМГИИ (709)**.

Общият средно приравнен брой учащи в държавна поръчка (данни от рег./МОН за уч. 2023-24 г., чл. 10, ал.2/ЗВО), е **134 531** и за 5-годишен период **намалява с 26 588**.

Общо работещите в ДВУ (по регистрационни карти към декември 2023 г.) са 21 095, а преди 5 г. (уч. 2018-2019) са били 22 826, т.е. сега са с **1731 по-малко предимно в групата на академичния състав**.

Работните заплати за академичния състав са в зависимост от ПМС за най-ниската длъжност Асистент (сега е 2100 лв. като база за всички ДВУ). На основание ЗВО от 01.04.2024 г. основната заплата на асистент се очаква да е 2516 лв., а при проведеното изследване в края на 2023 г. тя е 1810 лв. **Въз основа на началните основни заплати е направен сравнителен анализ за СБРЗ** и през предходната година в ДВУ са констатирани огромни неравенства. Към 31.12.2023 г. най-високата СБРЗ (**МУС - 4188 лв.**) е 2,5 пъти по-висока от най-ниската в бранша (**ВСтрУч, ВТрУч и МГУ, съответно 1720 – 1729 – 1740 лв.**). В края на **2023 г. 10 ДВУ отчетоха СБРЗ под СРЗ за страната**, т.е. под 2013 лв.

В изследването **ДВУ са групирани** и съобразно финансирането по размера на коефициентите в съответните професионални направления, като са разпределени **в шест групи**:

В Група 1 (в областта на педагогическите, хуманитарните и природните науки, математиката и информатиката) попадат осем ДВУ. **По общите показатели ПУ е първи, СУ е втори**, трети е ВТУ, УАЗ, ТрУ, ЮЗУ, РУ и ШУ.

В Група 2, обучаващи предимно в областта на социалните, стопанските и правните науки, са 11 ДВУ. Като по общите показатели **ПУ е на първа позиция, на втора са ИУВ, СУ**, следват ВТУ, УНСС, ТрУ, ЮЗУ, РУ, ШУ, СА и УХТ.

В Група 3, областта на техническите науки, попадат 11 ДВУ, като по общите показатели **ТУС е на първа позиция**, следват ТУВ, УАЗ, ТУГ, УАСГ, РУ, ХТМУ, УХТ, а на последните места са МГУ, ВТранспортно училище и ВУТП.

В Група 4, в областта на аграрните науки и ветеринарната медицина, попадат 4 ДВУ и **ТрУ е първи**, следват РУ, АУ и ЛТУ, измерени с броя на учащите и СБРЗ.

В Група 5 - в областта на здравеопазването и спорта, попадат 6 ДВУ и **МУС е на водещото първо място**, МУВ, МУ-Пловдив, а **НСА** изпреварва МУ-Плевен и ТрУ.

В Група 6 - в областта на изкуствата, са четири ДВУ и **първата позиция е за НМА, а втората за АМГИИ**, следват НХА и НАТФИЗ.

Предвид предоставените данни от анализа, общата картина в страната и задълбочаващите се кризи в ДВУ, напомняме, че национално представителните синдикати и основните политически партии през месец май 2024 г. подписаха Споразумения, чрез които се гарантира осигуряване на допълнителните средства за реализиране на политиката по доходи за работещите в ДВУ и научните организации. С тях постигнахме:

- Осигуряване на 39-те млн. лв. и допълнителни 40,7 млн. лв. за първите три месеца на 2024 г.;
- Актуализация на ПМС (чл. 92 от ЗВО) за основни месечни възнаграждения за академичната длъжност асистент, засега е на ниво 2100 лв., а с дата 01.04.2024 г. - 125% от СРЗС и начална заплата от 2516 лв.;

НАЦИОНАЛЕН БРАНШОВ СИНДИКАТ ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА - КНСБ

- Средствата за висше образование да са в размер не по-малко от 0.9% от прогнозния БВП по текущи цени за съответната година, за която се отнася съответният бюджет;
- Средната заплата на академичния състав да достигне нивото от 180% от СРЗ за страната с дата 01.04.2024 г.;
- Основните трудови възнаграждения за преподавателския състав се увеличиха с 12% от 01.01.2024 г. С дата 01.04.2024 г. основната месечна заплата за служителите, назначени по чл. 53/ЗВО, се очаква да е 1610 лв. за работещи на длъжност със средно образование (80% от СРЗС) и 2013 лв. за тези на длъжност с висше образование или 100% от СРЗС.
- Размерът на стипендията за учащите в ОНС доктор е осигурена в размер на допълнителни 7,4 млн. лв. като 150% от минималната работна заплата за страната.

Предвид усложнената политическа обстановка в страната, ВОИ – КНСБ отчита забавяне на срока и несигурност при осигуряването на всички финансови средства, необходими за изпълнение на законовите норми. Поради това предлагаме осигуряването на горепосочените средства да е на два етапа: с първо ПМС за ДВУ и с второ ПМС – за научните организации, във възможно най-кратък срок.

Икономическите обстоятелства през последните години влошиха жизнения стандарт на заетите в сектора. **Във връзка с това настояваме за:**

1. Изпълнение на поетите ангажименти в **Споразуменията** за увеличаване на доходите от 01.04.2024 г. при стриктно спазване на текстовете, отнасящи се до тях в ЗВО;
2. Справедливо и безпристрастно **разпределение на Субсидията за издръжка на обучението в бюджет 2024 с участието на национално представителните синдикати за гарантиране на закономото разпределение на средствата за ДВУ** в размер, който осигурява достигане на СБРЗ за академичния състав не по-малко от 180% от тази за страната;
3. Участие на **ВОИ – КНСБ в работната група при МОИ за подготовка на проектобюджет 2025 за висше образование и наука при спазване на изискването за 0,9% от БВП за висше образование, актуализиране на коефициенти в професионалните направления и повишен разпределителен коефициент за всяко ДВУ, адекватни на потребностите на пазара на труда;**
4. Увеличение на СИО в частта Комплексна оценка за качество на обучението със средства не по-малко от 20%, съгласно СРВОРБ;
5. Осигуряване на средства за нова **Национална програма за ефективно прилагане на чл. 53 от ЗВО с оглед необходимостта от развитие на специализираната администрация, пряко подпомагаща научно-изследователската, художествено-творческата и спортната дейности в ДВУ. Националната програма следва да бъде приоритет в дейността на МОИ;**
6. Осигуряване на средства в размер на не по-малко от 10% от СИО за присъщата на висшето училище научна и творческа дейност, издаване на учебници и научни трудове;
7. Осигуряване на средства за стипендии на студенти с отличен успех в размер на 125% от МРЗ.

Настояваме в Бюджет 2025 да се предприемат действия за максимално доближаване на МРЗ до „заплатата за издръжка“, включително и в контекста на Директивата за адекватните минимални заплати, в т.ч. и необлагаем минимум, равен на МРЗ, и всички справедливи искания на КНСБ.

Държавата трябва да осигури приоритетно необходимите средства, с които научно-преподавателският състав да обучава младите хора, а те да работят и живеят в България. Всички заедно, като национално отговорни социални партньори, трябва да гарантираме целелогагането на средствата и тяхното прозрачно управление в интерес на обществото.

проф. ЛИЛЯНА ВЪЛЧЕВА

председател на ВОИ-КНСБ